

qualis est v. g. habitus opinionis (1), Utrum vero divisio ejusmodi sit in membra essentialiter diversa, consule Doctorem Eximium (2).

quarta
in speculativum
et practicum.

Alia est divisio habitus in speculativum et practicum, quæ desumitur ex fine intrinseco; quia speculativus faciliat ad contemplationem duntaxat veritatis, quam propter se intendit, ideoque est perfectio intellectus speculativi; practicus vero faciliat ad cognitionem veritatis ut regulam et principium alicujus operis humani, quod habeat rationem praxis. Quare ad hanc divisionem probe intelligendam recolendæ sunt notiones cognitionis speculativæ et practicæ, itemque praxis, quas alibi fuse declaratas reliquimus (3). Cæterum habitus circa praxim dupliciter potest versari: «primo eliciendo actum, qui est praxis, sicut temperantia elicit bonam electionem, quæ vere est praxis; secundo imperando, regulando, aut dirigendo praxim, quo modo prudentia se habet ad dictam electionem, et ars pingendi ad motionem manus» (4). Et secundum hos duos modos divisio habitus, in speculativum et practicum potest bifariam explicari: primo ut sit universalis et adæquata habitui in communi, et sic sub membro habitus practici continebuntur omnes habitus appetitivi et quidam intellectuales, illi nimirum, qui versantur circa praxim, ut prudentia et artes; sub membro autem habitus speculativi, reliqua pars intellectualium virtutum vel habituum, qui sistunt in sola contemplatione veritatis, prout fusius declaratum invenies apud P. Franciscum Suarez (5). Quoniam vero nec ratio speculativi habitus in appetitu locum habet, nec ratio practici habitus in eo importat difficultatem ullam, ideo secundo modo divisio illa in sensu magis usitato et recepto dari solet de habitu intellectus, Et hoc modo potissimum de illa pasim tractabant Theologi et Philosophi veteres in statis locis et partibus librorum suorum (6).

(1) Suarez, loc. cit., num. 15.

(2) Loc. cit., num. 18.

(3) Vide *Logic. Major.*, num. 253; 255 seqq., pag. 866, 901, seqq.

(4) Suarez, loc. cit., num. 31.

(5) Suarez, loc. cit., num. 32.

(6) Nimirum Theologi super Prolog. *Sententiar.* et in 1.º distinct. 35; et in 1.^{am} part. *Summ Theolog.* S. Thom. quest. 1, art. 4; et

Cæterum quæ de hac divisione dici possent, fuse exposita apud Eximium Doctorem videri queunt (1).

Et hæc sufficiant de generalioribus divisionibus habitus, quorum varias species nominatim persequi, et enucleare non spectat ad generalem hanc disputationem, sed peculiarium disciplinarum proprium est: nominatim vero accuratam et completissimam virtutum ac vitiorum tractationem reperies apud S. Thomam (2) et veteres Theologos.

DISPUTATIO NONA

DE ANIMA HUMANA

Absoluta jam tractatione omnium potentiarum hominis, tempus est, ut, quemadmodum fecimus cum plantis et brutis animantibus in primo *Psychologiæ* volumine, naturam ipsam hominis investigandam assumamus. At homo evidenter est ens compositum, corpus quoddam, in quo præter materiam necesse est principium aliquod formale seu animam agnoscere, unde vitales ejus operationes promanant: namque anime nomine intelligitur *primum principium vitæ in his, quæ apud nos vivunt*, nempe in corporibus; *animata enim viventia dicimus, res vero inanimatas vitæ carentes* (3). Si ergo natura compositi nequit cognosci, non probe cognitis partibus, præmittenda est ante omnia disputatio de anima, quam eo accuratius tractare oportet, quod quidquid in humano composito nobilissimum est, atque a corporibus regni mineralis et organici distinctum, totum animæ formalis effectus est, seu ex substantiali animæ cum materia conjunctione procedit.

quest. 14, art. 16. Et Philosophi tum in quest. præcedent. *Dialect.* et *Physicæ*, tum in lib. 1.um 2.um et 6.um *Metaphys. Aristotelis*.

(1) Suarez, loc. cit., num. 33 seqq.

(2) S. Thom. 1. 2.^æ, a quest. 57, et in 2. 2.^æ a quest. 1.

(3) S. Thom. 1, part. quest. 75 art. 1. Cfr. Opusc. *de potent. anim.* cap. 1. Et vid. volum 1.um *Psycholog.*, num. 20, pag. 87, 88.

CAPUT I.

EXISTENTIA ET REALITAS

ANIMÆ IN HOMINE

Duæ potissimum circa realitatem animæ discutiendæ sunt controversiæ: prima, quæ existentiam in nobis principii cujusdam substantialis phenomenorum vitalium, secunda, quæ unitatem ejus demonstrat. Et quamquam otiosa forte cupiamus videre queat prima, ea tamen incidimus tempora, in quibus materialismi, positivismi, et phenominismi erronea systemata suadeant nos, ut nihil in capitalibus hisce veritatibus pretermittamus, quin saltem præcipua earum fundamenta in aliis locis stabilita breviter in memoriam revocemus.

ARTICULUS I

Utrum in homine admittendum sit principium aliquod substantialis vitalium operationum distinctum a materia.

189. Negant regidiores materialistæ, quibus actus vitales quicumque non sunt nisi phenomina diversa earumdem virium materialium, quas unice agnoscunt varie transformatas in variis regnis corporei mundi, prout alias declaratum reliquimus (1): in hoc enim conveniunt omnes severiores materialistæ, illi nempe doctrinam suam ad omne prorsus animatum corpus extendunt, sive dein operationes vitales mechanicæ per meros motus organismi, sive dynamicæ per distinctas vires physicas et chemicas explicent, et sive in castris evolutionistarum, sive in aliis quibuscumque militent.

(1) Vido *Psycholog* vol 2.um, num. 7, pag. 20-25. Cfr. *Psychol.* vol 1.um, num. 16, pag. 53-55, ubi triplex gradus materialismi expositus est.

Cum quibus amicas jungunt dextras positivistiæ, qui vel negant, vel certe ignorare se profitentur existentiam ullius principii immaterialis, aciem sensuum nostrorum effugientis. Nec præterire possum *phenomenistas* recentiores, qui unam admittunt internorum phenomenorum conscientiæ realitatem, quin velint ullum eorum substratum subjectum causamve agnoscere (1): in quorum numero eminent Taine (2). Denique animi realitatem inficiantur etiam illi, qui animam voce asserentes eandem mox vel indentificant prorsus cum corpore, vel in aliquo corporeo accidente, vel in viribus et proprietatibus, cujuscumque tandem generis et ordinis, sive

(1) «Le principal objet de la critique de M. Taine est de démontrer l' inanité absolue de ces principes que voulaient rétablir comme au-dessus des phénomènes sensibles, Royer-Collard, Victor Cousin, Jouffroy, Damiron et leurs successeurs. Dans ces petits êtres spirituels cachés sous les phénomènes comme sous des vêtements il voit, il cherche à faire voir de pures fictions, du moins de simples abstractions érigées en êtres.

Et sur plus d' un point il rend sensible l' insuffisance de cette psychologie et de cette méthode psychologique tant recommandées, qui se terminent, après quelques observations peu fécondes sur nos états et nos opérations intérieures, à une simple énumération de facultés ou de forces de même nom». Ravaisson, *La Philosophie en France au XIXe Siècle*, pag. 97, edit. Paris, 1886).

(2) «Il existe des mouvements, de sensations, des images ou si l' on veut des idées, mais rien de plus. Les mouvements intestins des centres cérébraux ne sont pas les mouvements de mobiles véritables, de molécules solides. Ce ne sont point les mouvements d' un cerveau, qui serait autre chose que ces, mouvements eux-mêmes, et leur pré-existerait: le cerveau n' est lui-même, que la collection de ces mouvements; son existence concrète, son étendue, son impénétrabilité sont des illusions. De même, le moi, ce sont nos événements, sensations, images, souvenirs, idées, résolutions: ce sont eux, qui constituent notre être. Le moi qui croit le sentir, n' est que leur collection: l' unité et l' identité de ce moi sont illusion pure. Le moi n' est que la trame continue de ces événements successifs, le moi, l' âme, ce sujet prétendu de la pensée gardant son unité, son identité, sous le flot mobile de sensations, images, sentiments, c' est une illusion. Vid. Taine passim in suis, operibus *Philosophes classiques du XIXe siècle* chap: de la méthode: De *l' Intelligence*, préface et liv. III, chap. 1. apud (occonnier et Sacro Prædicatore. Ordine., *L' âme humaine*, chap. 3 pag. 98,99. Paris 1890.

materialis, sive etiam spiritualis, reponunt (1). Contra quos omnes sit.

190. PROPOSITIO 1.^a Est in homine primum aliquod principium vitæ, substantiale, a corpore et a quibus vis materiæ viribus, quomodolibet transformatis, distinctum, quod ANIMAM dicimus.

Est in homine
primum aliquod
principium
vitæ

Prima pars: Est in homine primum aliquod principium vitæ. Nam dantur operationes et functiones vitales, cæque triplicis ordinis, vegetativi, sensitivi et intellectualis, quemadmodum conscientia certissime testatur, ac declaratum fuisse reliquimus in præcedentibus disputationibus (2). Atqui repugnat dari operationes sine idoneo earum principio aliquo primo. Ergo... Major negari nequit nisi a sceptico, idealista vel criticista, quorum systemata refutata marcent in aliis hujus operis partibus. Minor patet ex principio causalitatis, quod indubium esse ostendimus in *Ontologia*.

(1) Quos relatos vide in Vol. 1.º *Psychologia*, num. 20, pag. 88. Ita sentit inter alios recentiores Burmeister (*Tableaux géologiques*, I, pag. 251): «L'âme n'est pas autre chose qu'un *complexus* des propriétés, et de forces qui met au jour un organisme déterminé, homme ou animal».

(2) Pulchre more suo triplicem hominis vitam describit S. Augustinus: *A Deo habemus esse quod sumus. Quia quod non nihil sumus, nisi a Deo, a quo habemus? Sed sunt et ligna, sunt et lapides, a quo nisi a Deo? Nos ergo quid plus? Non vivunt ligna (videlicet arida) et lapides, nos autem vivimus. Sed adhuc nobis id ipsum vivere cum arboribus fructibusque commune est. Dicuntur enim et viles vivere. Nam si non viverent, non scriptum esset: Occidit in grandine vineas eorum: vivit, cum viret; arescit cum moritur. Sed vita ista non habet sensum. Quid nos amplius? Sentimus. Quinquepartitus notus est sensus: videmus, audimus, olfacimus, gustamus, tactu etiam per totum corpus nostrum mollia dijudicamus et dura, aspera et lenia, calida et frigida. Est ergo in nobis sensus quinquepartitus. Sed adhuc habent et bestie. Habemus ergo aliquid amplius nos? Et ista tamen, quæ enumeravimus, fratres mei, si consideremus in nobis, quantum de his gratiarum actionem, quantum Creatori laudem debemus? Sed tamen amplius quid habemus? Mentem, rationem, consilium, quod non habent bestie, non habent volucres, non habent pisces: in eo facti sumus ad imaginem Dei. S. Aug., Serm. 43, de Verb. Isaie, cap. 7, vers. 3.*

Nam operationes profecto nostre vitales non sunt entia a se et per se subsistentia, sed habent rationem effectus. Atqui nullus est effectus sine principio aliquo vel causa, eaque idonea. Præterea non sufficit principium duntaxat secundum vel proximum, sed necesse est primum agnoscere; quia facultates elicivivas operationum vitalium, sive vegetativæ sive sensitivæ, sive intellectuales, jam probavimus esse potentias accidentales (1), quæ proinde sunt principia solum secundaria et proxima, et necessario requirunt subjectum, in quo sint, quod primum et radicale principium erit. Et etiamsi nolis agnoscere potentias vitales accidentales, nec distinctionem realem principii proximi et radicalis, nunquam effugere poteris existentiam principii alicujus vitalis, quod aliud prius se non habeat.

Secunda pars: *Ejusmodi principium primum vitale debet esse substantialis entitas*. Resque probata manet in primo *Psychologiæ* volumine, ubi de omni generatim vivente demonstratum est primum vitæ principium non posse esse accidentale (2).

Tertia pars: *A corpore distinctum*. Nam 1.º si anima identificaretur cum ipsa substantia corporis humani, ubicumque est hæc, esset quoque anima, et exercere possent operationes vitales. Atqui hoc constat falsum esse; secus enim vel nunquam accideret mors, vel ea in dissolutione corporei compositi non consisteret. Nec dicas, animam non cum nuda materiæ substantia identificari, sed cum eadem certo modo disposita ac temperata: nam tunc dispositiones ac temperamenta accidentalia constituerent tandem animam, quod in præcedenti parte exclusum est. 2.º Præterea sunt in homine etiam operationes immateriales et spirituales. Atqui hæc postulunt principium alterius prorsus ordinis et independens in existendo ab omni materia, quod proinde nequit identificari cum corpore. Verum vide alias hujus rei probationes in primo volumine *Psychologiæ* (3).

Quarta pars: *distinctum a quibusvis materiæ viribus, quomodolibet transformatis*. Quæ quia fuse alibi probata est

substantiale,

distinctum
a corpore

viribusque
corporis
quomodolibet

- (1) Vide *Psycholog.*, vol. 1.um, num. 40, pag. 166 seqq.
(2) Vide *Psycholog.*, vol. 1.um, num. 21, pag. 88.
(3) Num. 22, pag. 89.

transformatis, tum de vegetativæ (1), tum de sensitivæ (2), tum de intellectualis vitæ (3) principio, non est hic iterum demonstranda.

quod dicimus animam. Quinta pars, quæ respicit nomen *animæ*, primo vitæ principio in corporibus inditum, probandum non est. Cæterum argumenta, quibus hæc nititur propositio adeo sunt certa, ut non solum materialismum generatim profligent, sed scrupulum quoque dissipent Joannis Lockii, qui dubitavit, num materiæ absolute repugnet cogitare (4).

191. PROPOSITIO 2.^a Anima humana est substantia incompleta.

Probatum breviter 1.º quia rationales animæ, ut mox probabitur, est vere forma substantialis corporis. Atqui forma substantialis est essentialiter incompleta, utpote ordinata ex natura sua ad constituendum compositum substantiale per sui unionem cum materia. Ergo... (5). 2.º Anima rationalis communicat corpori esse animalis seu sensitivum et esse vegetativum, et ex unione substantiali redditur ipsa principium potens elicere operationes sensitivas et vegetativas, quas aliter non posset elicere. Ergo rationalis anima sine unione cum corpore nequit obtinere totam perfectionem naturalem, totamve suam virtualitatem exserere. Ergo ex sese incompleta est, ac naturaliter requirit complementum suæ perfectionis per unionem cum corpore.

ARTICULUS II.

Utrum in homine una duntaxat sit anima vel unicum omnis vitæ primum principium

Status questionis. 192 Ut vides, hic non agitur nisi de anima; permiscenda itaque non est hæc cum illa alia questione, utrum in homine

- (1) *Psychol.* vol. 1.us num. 17, pag. 60 seqq.
 (2) *Ibid.* num. 192, pag. 810 seqq.
 (3) *Psychol.* vol. 2.us num. 9 seqq., num. 11, seqq. pag. 70 seqq.
 (4) *Psychol.* vol. 2.us num. 14, pag. 90 seqq., *Objic.* 6.º.
 (5) Vide *Cosmolog.*, num. 155, pag. 590; *Ontolog.*, num. 278, pag. 810 seqq.

sicut etiam in reliquis viventibus, detur præter animam aliqua alia forma substantialis: qua de re alibi fuse disputatum est (1). Nec etiam quaeritur nunc, utrum in generatione hominis ac prima germinis evolutione tres successive materiæ informant animæ, primum vegetativa, quæ viam sterta altiori, deinde sensitiva, ac tandem rationalis; de hoc enim suo loco agendum erit: nunc autem solum in controversiam adducitur, utrum in homine sint plures simul animæ pro diversis vitalium operationum generibus, an vero una sola. Nam quamquam in superioribus eadem de omnibus generatim viventibus disputatio instituta est (2), gravitas et momentum rei, jam Ecclesiae iudicio definitæ, cogit nos eandem speciatim de homine instaurare. Circa quam plures a remotissima antiquitate extiterunt et Philosophorum et hæreticorum errores. Primus Plato dicitur tres possuisse animas, *nutritivam* in hepate, *concupiscibilem* in corde, *cognoscitivam* in cerebro (3), vel ut alii referunt irascibilem, concupiscibilem et rationalem (4), quas tres animas agnovit etiam Galenus (5) et Philo (6). Similem postea sententiam tenuerunt Joannes Philoponus (circa sæcul. VII), Avicbron (7), Averroes, Jandunus et Paulus Venetus (8), qui tres homini animas asseruerunt, vegetativam, sensitivam et rationalem. Easdem tres animas, sin minus explicite ac diserte, virtute et implicite possuisse Petrum Joannem Olivi, cujus doctrina in Concilio

Errores
de hac materia.

- (1) Vide *Psychol.* vol. 1.us, num. 29 seqq., pag. 108 seqq.
 (2) *Psycholog.*, vol. 1.us, num. 29 seqq., pag. 108 seqq.
 (3) S. Thom. 1 part. quæst. 76, art. 7. *Contr. Gent.*, lib. 2, cap. 58;
 (4) Cardin. Tolet. (*de anim.*, lib. 3, cap. 9, text. 41), Card. Gonzalez (*Historia de la Filosofía*, tom. 1 paragr. 67, pag. 247, Madrid, 1886), Cfr. Tennemann (*Manuale della storia della Filos.*, tom. 1, paragraf. 134, pag. 162. Milano 1832). Et vide ipsum Platon., *de Republ.* libr. 4, pag. 436, 440.
 (5) Apud P. Antonium Rubio, *de anim.*, lib. 2, cap. 3, tract. de modo quo, *anima informat corpus*, quæst. 5, num. 143.
 (6) *Animadvertendum igitur tripartitam esse nostram animam, habereque partes, rationalem, irascibilem, et concupiscibilem, quarum rationalis regionem capitis inhabitat, irascibilis vero pectus, sicut concupiscibilis inguinas Philo, *Legis alleg.*, lib. 1, pag. 43.
 (7) Apud S. Thom. *Quodlib.* 11, art. 5.
 (8) Vid. apud Cardin. Tolet. (*de anima*, lib. 2, cap. 3, quæst. 7), et apud Valentia. (In 1.^{am} part. disp. 6, quæst. 2, punct. 3).

Viennensi damnata est, arbitratur P. Christianus Pesch (1) cum P. Dominico Palmieri (2), quamvis aliter visum fuisset Cardinali Zigliara (3). Ex hæreticis duas animas homini dederunt, nempe bonam et malam, Manichæi (4), rationalem vel intellectivam et sensitivam, quæ simul principium esset vegetationis, Gnostici (5) et Apollinaris (6), quorum postremus affirmavit Verbum divinum in Christo rationalem durtaxat, non vero sensitivam assumpsisse (7). Duas quoque animas posuit Ockam (8), Mayronis et Picus Mirandulanus (9). Horum doctrina vocata est *trichotomia*, quia hominem constare statuit ex tribus partibus, corpore, anima intellectiva seu spiritu et anima inferiore vel sensitiva. Trichotomiam etiam professi esse videntur recentiores vitalistæ, qui speciale principium vitæ in homine reposuerunt non in anima rationali, sed in aliqua alia entitate distincta (10).

Trichotomia demum, quamvis voce negarent, reapse renovarunt, postremis temporibus quidam Doctores Germani, ut Günther et Baltzer eorumque asseclæ. Sane tria saltem constanter distinguunt Güntheriani in homine, spiritum ($\pi\nu\epsilon\upsilon\mu\alpha$), quem nolunt appellare animam secundum communem catholicorum sensum, animam ($\psi\upsilon\chi\eta$) et corpus ($\sigma\acute{o}\mu\alpha$). « Spiritum humanum ($\pi\nu\epsilon\upsilon\mu\alpha$) Güntheriani intelligunt, ut aliquid a

(1) *Prælection. dogmat.* tom. 3, pag. 59. Friburgi Brisgovie, 1895.

(2) *De Deo Creante*, pag. 772 in nota ad thesim XXVI.

(3) *De mente Concilii Viennensis*, pag. 109 seqq.

(4) Vide S. August. *de duabus anim. contr. Manich.* cap. 12 (Migne, tom. 42, pag. 93 et 105), *Retract.* lib. 1, cap. 15 (Migne, tom. 32, pag. 608).

(5) Vide S. Iren., *Adv. hæres.* lib. 1, cap. 5, et cap. 7, num. 1 et 2 (Migne, *Patrol. græc.* tom. 7, pag. 1140), et S. Aug. (*de Civit. Dei.* lib. 13, cap. 11, num. 1).

(6) Vide Theodoret. *Hæretic. fabul.* lib. 4, cap. 8 et S. Greg. Nyssen., in *Antirhético*, num. 46 (Mign. *Patrol. græc.* tom. 44, pag. 1235).

(7) Eadem sententia tribuitur Photio ab Hefele, *Histoire des Conciles*, tom. 5, lib. 24, pag. 646. Paris, 1876.

(8) Vid. Suarez (*Metaphys. disput.* 15, sect. 10, num. 17), et González (*Historia*, tom. 2, paragr. 76, pag. 370).

(9) Apud P. Anton. Rubio, *De anim.* lib. 2, cap. 3, tract. *De modo, quo anima infirmat corpus*, quest. 5, num. 143.

(10) Vid. *Psychol.* vol. 1.um, num. 16, pag. 58, 50.

Doctrina
trichotomia.

spiritibus creatis puris re non diversum, ut substantiam simplicem, intellectualem et liberam, ut substantiam in se jam completam, quæ ideo saltem *natura sua* ad conjunctionem cum corpore non ordinatur. Anima ($\psi\upsilon\chi\eta$) secundum Güntherianos est ipsa natura physica, quæ in corpore humano ad summum sui interitionis gradum pervenit. Ideoque ($\psi\upsilon\chi\eta$), quæ spiritu humano qualitate, ut ajunt, distincta est, a corpore re non distinguitur; attamen ab hoc distincta est ut vis, qua corpus vivit, sentit, et aliquatenus etiam cogitat. *Güntheriani* proin hominem dividunt; in eo duo vitæ principia statuunt, nempe spiritum, ut principium cogitativum et animam ($\psi\upsilon\chi\eta\nu$) ut principium vegetativum et sensitivum. Homo igitur secundum Güntherianos constat ex animali, ut ita dicam, vivente et sentiente, vel ex suprema naturæ physice evolutione et ex spiritu humano seu natura angelicæ (1). Quo autem pacto spiritus reliquis partibus uniat, postea referimus.

Contra hosce opinandi modos stat constans Ecclesiæ Catholicorumque scriptorum doctrina, *dichotomia* seu dualitatem partium in homine enuntians, unam nempe animam rationalem, quæ principium est omnis vitæ vegetativæ, sensitivæ, et rationalis sive cognoscitivæ sive effectivæ, et corpus. Rem disertissime proposuit Pius IX, Pontifex Maximus in hæc verba: *Natalum præterea est Baltzerum in illo suo libello, cum omnem controversiam ad hoc revocasset, sine corpori vitæ principium proprium ab anima rationali reipsa discretum, eo temeritalis progressum esse, ut oppositam sententiam appellaret hæreticam, et pro tali habendam esse nullis verbis argueret. Quod quidem non possumus non vehementer improbare, considerantes hanc sententiam, que unum in homine ponit vitæ principium, animam scilicet rationalem, a qua corpus quoque et motum et vitam omnem et sensum accipiat, in Dei Ecclesia esse communissimam, atque Doctoribus plerisque, et probatissimis quidem maxime, cum Ecclesiæ dogmate ita*

Catholica
doctrina
dichotomiae
vel dualitatis.

(1) Dr. Katschthaler (*Theolog. dogmat. catholic. special.*, tom. 1, part. 2, sect. 2, cap. 3, art. 1, num. 5, pag. 412. Oniponte (Innsbruck) 1877). Cfr. Kleutgen (*La Filosofia antica*, tom. 5, num. 729, 810), Palmieri (*De Deo creante*, thes. 26, pag. 223. Romæ, 1878.)

videri conjunctam, ut hujus sit legitima, solaque vera interpretatio, nec proinde sine errore in fide possit negari (1).

193. PROPOSITIO. Unica est in homine anima, nempe rationalis, unde tamquam ab unico principio procedit omnis vita non solum intellectualis, sed sensitiva etiam et vegetativa.

Unica est in
homine anima,
eaque
rationalis,
unde omnis vita
procedit
tamquam ab
unico
principio.

Probari r.^o posset ex documentis ecclesiasticis, quae nullum tergiversandi locum relinquunt. Et omissis illis, in quibus definitur animam rationalem esse vere, per se, essentialiter atque immediate doctrina formam corporis (2); quae decreta laedi Guntheriana et diserte docet Pius IX (3), et ex eo patet, quod si in homine praeter rationalem animam aliqua alia daretur, non posset illa esse vere per se, essentialiter atque immediate forma corporis: omissis etiam illis aliis documentis, in quibus inter constitutiva hominis solum recensentur anima rationalis vel intellectualis et caro (4); unum promam Concilium Constantinopolitanum IV.^{um}, oecumenicum VIII.^{um} anno 869 habitum, ubi haec in canone 10 (al. 11) leguntur: *Veteri et Novo Testamento unam animam rationalem et intellectualem habere hominem docente, et omnibus deo loquis Patribus et magistris Ecclesiae eandem opinionem asseverantibus: in*

(1) Acta Filii IX, Litterae ad Episcopum Wratislaviensem, die 30 April. 1860.

(2) Vide Concil. lateran. IV.^{um} ann. 1215, capit. *Firmiter* (apud Denzinger, *Enchiridion*, num. 355, pag. 119. Wicemburgi, 1804), Concil. Viennense, ann. 1311, in definit. contra errores Joannis Petri Olivi, *Porro doctrinam omnem*. (Denzinger, num. 409, pag. 137). Lateranense V.^{um}, ann. 1512-1517 (Denzinger, num. 621, pag. 177). *Symbolum Athanasianum* (Vide in Breviario et Denzinger, num. 137, pag. 37).

(3) *Nosimus, iisdem libris laedi catholicam sententiam ac doctrinam de homine, qui corpore et anima ita absolvatur, ut anima, eaque rationalis, sit vera, per se atque immediata corporis forma*. Pius IX, in Litteris Apostol. ad cardin. Geissel, archiepiscop. Colonn. ann. 1857, (apud Denzinger, num. 1509, pag. 361), et in Litteris ad episcopum. Wratislaviensem paulo superius laudatis.

(4) Vide Concil. Chalcedonens. ann. 451 (Denzinger, num. 134, pag. 34), Concil. Constantinop. 2.um, oecumen. V.^{um}, ann. 553, can. 4. (Denzinger, num. 175, pag. 47), Constantinopol. III.^{um}, oecumen. VI.^{um}, ann. 680 (Denzinger num. 238, pag. 76).

tantum impietatis quidam, malorum inventionibus dantes operam, devenerunt, ut duas, eum habere animas impudenter dogmatizare et quibusdam irrationalibus conatibus per sapientiam quae stulta facta est, propriam haeresim confirmare pertentent. Itaque sancta haec et universalis synodus veluti quoddam pessimum zizanium nunc germinantem nequam opinionem evellere festinans, immo vero ventilabrum in manu veritatis portans, et igni inestinguibili transmittere omnem paleam et aream Christi mundam exhibere volens, talis impietatis inventores et patres et bis similia sentientes magna voce anathematizat, et definit, atque promulgat, neminem prorsus habere vel, servare quoquo modo statuta hujus impietatis auctorum. Si autem quis contraria gerere praesumpserit huic sanctae et magna synodo, anathema sit et a fide atque cultura Christianorum alienus (1). Quibus adde pro coronide et expositione paulo superius exscripta verba Pii IX ex Litteris ad Wratislaviensem episcopum, 30 aprilis ann. 1860 datis: et haec alia Concilii Coloniensis: *Cavendum esse a sententia eorum, qui a sana doctrina aberrantes praeter animam rationalem in homine aliud quoddam fingunt vitae corporalis principium, quod animam somaticam vocant, sive hoc vitae corporalis principium psychicum seu vegetativum etiam a corpore distinguunt, sive unam eandemque cum illo substantiam esse confirmant* (2).

Nihil ergo mirum, si contrariam sententiam de pluralitate animarum in homine parum tutam dixerit Suarez (3), erroream vero aut valde periculosam Toletus (4), cuius iudicium approbat inter alios P. Alphonsus Malpartidensis (5) et Cardin. Aguirre (6); e converso nostram doctrinam P. Gregorius de Valentia iudicavit esse vel dogma Fidei vel Fidei proximum, ideoque ita certam, ut aerroneum vel

(1) Vide apud Denzinger, num. 275, pag. 93.

(2) Concil. Coloniense, tit. 4, cap. 14. Adde concil. provinciale Viennense (ann. 1758), cap. 4, apud D. Katschthaler, *Theolog. dogmat.*, pars. 2.^a, cap. 3, art. 1, p. 422, 423 in nota.

(3) *Metaphys.* disp. 15, sect. 10, num. 19.

(4) Tolet., loc. cit., 2.º conclus., paragr. *Et hoc mihi facit...*

(5) *De anim.*, disp. 2, sect. 3.

(6) *Philosophia Novo-antiqua*, disp. 78, sect. 2, num. 18 et 21.

temerarium sit eam negare» (1). Simile est iudicium P. Antonii Rubio, et aliorum, quos ipse refert (2). Nec desunt nostris diebus graves Theologi, qui, post accuratorem ecclesiasticorum documentorum considerationem, assertionem hanc de unitate animæ, ejusque rationalis, in homine arbitrentur esse de Fide (3).

Cæterum definitionem Concilii de unitate animæ ex Sacrarum Litterarum Patrumque doctrina desumptam esse docebunt Theologi. Nam non semel in Scriptura cum hominis natura describitur, duplicis dumtaxat sit substantialis partis mentio, spiritus vel rationalis animæ et corporis (4). Patres vero inde a primis Ecclesiæ sæculis haud obscure eandem doctrinam *Jichotonie* innuunt (5); at post exortam hæresim Apollinaris illam adeo luculenter tradunt, ut nullus sit ambiendi locus (6). Verum quia non theologum ago, nec alius est mihi scopus in hoc primo argumento, nisi ut constet omnibus rem tractari in doctrina catholica certissimam, ab exscribendis testimoniis supersedebo, lectorem remittens ad recentiores Theologos, qui fuse et erudite quæstionem pertractant, apud quos etiam explicata videri queunt quæcumque ex Scriptura et Patribus objici possent (7).

(1) Vide Valentia, In 1.^{am} part. disp. 6, quæst. 2, punct. 3, paragr. *Prima assertio*, et in fine paragr. *Secundo probatur*.

(2) Loc. cit. num. 148.

(3) Vide v. g. cl. Katschthaler (loc. cit. num. 195), cl. P. Palmieri (*De Deo creante*, thes. 26, pag. 236. Romæ, 1878), cl. P. Mendive (*De Deo Creatore*, dissert. 3.^a, cap. 2, art. 1, num. 267, pag. 182. Vallisoletti, 1895).

(4) Vide v. g. *Genes.*, (cap. 2, vers. 7), *Ecclesiasten.* (cap. 12, vers. 1-7), *Matth.* (cap. 10, vers. 28, etc.). Cfr. Katschthaler et card. Mazzella (*De Deo creante*, disp. 3, art. 5, paragr. 2), cl. P. Palmieri (loc. cit. pag. 225 seqq.), cl. P. Mendive (loc. cit.), cl. P. Pesch. (*Prælectiones dogmaticæ*, tom. 3, prop. 14, num. 110, pag. 52).

(5) Vide si lubet Athenagoram, Clementem Alexandrinum, Tertullianum, Irenæum et Methodium apud Em. Cardin. Mazzella et cl. P. Palmieri, locis citatis.

(6) Vide cl. P. Palmieri, loc. cit. Cfr. Card. Mazzella, et PP. Mendive ac Pesch.

(7) Vide Palmieri (pag. 238-241). Cfr. Pesch (pag. 53, 54, et 56), Mendive (loc. cit. num. 270-273).

Prob. 2.º Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Atqui nulla est necessitas ponendi in homine aliam animam præter rationalem, cum hæc sola possit esse principium etiam sensationis et vegetationis. Hoc est enim proprium formarum substantialium, prout alias docuimus cum S. Thoma (1), ut forma superior ac perfectior præstare queat, quod inferiores in eadem linea efficiunt. Ergo non est admitenda alia in homine anima præter rationalem (2).

Prob. 3.º Certum est animam rationalem esse principium sensationis in homine. Atqui anima sensitiva seu principium sensationis est etiam principium vegetationis. Ergo...

Major invicte demonstratur ex conscientie testimonio, quod luce meridiana clarius docet unum idemque esse in nobis principium eliciens intellectionem et sensationem, omnemque operationem sive cognoscitivam sive appetitivam. **Minor etiam probatur**, quia operationes vite sensitivæ propriæ sunt nutritio et generatio. Atqui principium harum operationum in animali et in homine est sensitivum. Nam principium nequit esse imperfectius termino operationis seu effectui. Terminus autem nutritionis est nova pars organismi, capax sentiendi saltem tactu, sicut reliquus organismus; ac terminus generationis est novum corpus sensatione præditum. Ergo et principium vegetationis in homine ac bruto oportet, ut sit ordinis sensitivi, ac proinde ipsa anima sensitiva (3).

Prob. 4.º Omnes potentie vitales hominis radicantur in anima rationali. Ergo anima rationalis est unicum vite principium in homine.

Prob. antec. Si non radicarentur in uno principio, non impedirent se invicem in agendo, etiam cum intensiores sunt; nam, docente Angelico, *diversæ vires, quæ non radicantur in uno principio, non impediunt sese, nisi forte earum*

(1) Vide *Cosmolog.*, num. 156, pag. 601, 602. Et lege S. Thom., quæst. *de anim.*, art. 9; quæst. *de spirit. creat.*, art. 3; *Compend. Theolog.*, cap. 92.

(2) Vide S. Thom., 1. p. quæst. 76, art. 3, vers. fin.

(3) Cfr. Valentia (In 1.^{am} part. disp. 6, quæst. 2, punct. 3, *Quarta ratio...*), cardin. Tolet. (*De anim.*, lib. 2, quæst. 7, conclus. 2.^a, 9.^a ratio).

actiones essent contrariæ, quod in proposito non contigit (1). Et ratio est, quia si principia diversarum operationum essent diversæ animæ, suas quæque conservarent vires integras ad operandum, sive alia operaretur, sive non. Atqui potentia vitales sese impediunt; cum enim una intensius operatur, vel majori eget influxu principii sui, aliæ deficiunt, ut v. g. cum quis ferventius incumbit studio, torpescunt operationes vegetativæ, et vicissim cum vegetatio majori exercetur activitate, minus dispositus est ad studendum (2).

Prob. 5.º Si anima rationalis non foret principium vitæ sensitivæ ac vegetativæ in homine, non esset, cur corpori uniretur ut forma, multoque minus ut esset vere, per se, essentialiter atque immediate illius forma. Atqui certissime tenere oportet animam uniri corpori ut formam, et quidem verè, per se, essentialiter atque immediate. Ergo...

Major probatur, quia nulla forma realis physice unitur subjecto, quin verum aliquod esse atque effectum formalem communicet, ut inductione constat. Jam vero si anima rationalis sit in homine simul eadem quoad rem ipsam sensitiva et vegetativa, poterit materiæ tribuere esse vegetativum et sensitivum, quorum certe capax est; secus autem nihil poterit unione sua communicare materiæ, utpote quæ incapax est intellectionis et cujusvis operationis rationalis. Unde non apparet, quem formalem effectum præstaret corpori anima rationalis in homine præter aliquam denominationem extrinsecam aut ad summum pure accidentalem. Accedit, quod si essent in homine aliæ animæ, sensitiva et vegetativa, hæc profecto saltem natura prius essent in corpore, siquidem prius est esse vegetativum, quam sensitivum et rationale, prius quoque et immediatius unirentur anima vegetativa et sensitiva, quam rationalis, neque hæc vere posset esse forma substantialis ex alibi demonstratis (3).

Minor certissima est ex ecclesiasticis documentis et ratione, ut in sequenti capite demonstrabitur (4).

(1) S. Thom. *Contr. Gent.* lib. 2, cap. 58 fin.

(2) Vide S. Thom., quæst. *de anim.*, art. 11 fin. Cfr. *de verit.* quæst. 26; art. 10; 1. p. quæst. 76, art. 3, in 3.^a probat.; *Quodlib.* 11, art. 5.

(3) Vide *Psycholog.*, vol. 1.um num. 30, pag. 110 seqq.

(4) Cfr. S. Thom. *Quodlib.* 11, art. 5.

Hæc probatio videtur contineri in Litteris Apostolicis Pii IX ad card. Geissel, archiepiscopum coloniensem, in quibus diserte pronuntiatur Antonii Güntheri libris *lædî catholicam sententiam ac doctrinam de homine, qui corpore et anima ita absolvetur, ut anima, eaque rationalis, sit vera, per se atque immediata corporis forma*: quod quidem repetit contra Baltzerum idem Pontifex, ad episcopum Wratislaviensem scribens. Ex quo sequitur cum doctrina Güntheri, plures animas asserentis, stare non posse doctrinam catholicam, plurium Conciliorum auctoritate confirmatam, secundum quam anima rationalis est vere, per se, essentialiter atque immediata corporis forma.

Prob. 6.º Homo est ens unum per se. Atqui non posset esse unum ens per se, si pluribus constaret animabus. Ergo... (1).

Major negari non potest, ut constat tum ex perfecta conspiratione omnium operationum hominis in unum finem, qui est ejusdem bonum; tum ex conscientie testimonio, unum omnium principium etiam diversi ordinis operationum manifestissime referentis, tum ex alibi probatis de perfecta unitate individuali omnium viventium (2).

Minor vero non minus patet, α) quia ab eo habet ens unitatem, a quo habet esse suum. Atqui omne corpus vivens vel animatum accipit esse suum ab anima. Ergo ubi sunt plures animæ, ibi non potest dari unum duntaxat, sed multiplex esse, β) Finge dari in homine animam vegetativam et sensitivam præter rationalem. Quoniam nullum ens nullave forma creata existere potest nisi determinatæ alicujus speciei, anima vegetativa hominis erit in certa quadam specie generis formarum nutritivarum constituta, quæ proinde actuando materiam constituet determinatam speciem plantæ, sicut quælibet alia anima pure vegetativa; et similiter anima sensitiva efficiet cum materia, quam informat, certum ac determinatum animal. Et ratio est, quia anima pure vegetativa non potest constituere nisi speciem aliquam plantæ, et similiter anima pure sensitiva, qualis esset una ex illis, quæ ab

(1) Vide S. Thom. 1. p. quæst. 76, art. 3, probat. 1.^a.

(2) Vide *Psycholog.*, vol. 1.um, num. 55, pag. 228 seqq.; num 56, pag. 246 seqq., ac nominatim pag. 247. Prob. 2.^a

adversariis asseruntur homini, non potest constituere nisi speciem aliquam animalis. Ergo erit in homine intra eandem pellem (mirabile dictu!) triceps, ut ita dicam, monstrum distinctum, planta nimirum, animal, homo: quo quid absurdius magisque ridiculum et experientiae repugnans? E converso pone in homine unam animam specie rationalem, quae tamen contineat etiam perfectionem inferiorum animarum, et constituet ens, quod, quin sit formaliter et specificè planta vel animal, sed tantum homo, possidebit totam perfectionem, quae est in simplici planta et animali et amplius, et proinde poterit elicere vegetationem et sensationem et insuper intellectionem, et sic tandem omnia pulchre et harmonice constabunt secundum experientiam et rationem (1).

Alia probatio ex eo deducta, quod homo per se atque essentialiter praedicetur animal, nec posset ita praedicari, nisi una constaret anima, videri potest apud S. Thomam (2), eaque explicatur, ac defenditur a Cajetano (3), P. Valentia (4), Joanne a S. Thoma (5) aliisque.

Utrum anima rationalis in homine dicenda sit formaliter, an vero solum virtute sensitiva et vegetativa, vel quo pacto contineat illas.

194. QUÆRES, UTRUM ANIMA RATIONALIS DICENDA SIT IN HOMINE FORMALITER, AN VERO SOLUM VIRTUTE, SENSITIVA ET VEGETATIVA, vel quo pacto contineat illas, formaliter, an solum virtualiter. Potest misceri quæstio de voce. Si continere formaliter sensitivam et vegetativam, vel esse formaliter talem, nihil aliud significat, quam esse principium formale sensationis et vegetationis, posset dici anima rationalis reapse formaliter sensitiva et vegetativa. Si vero esse formaliter sensitivam vel vegetativam significet esse ejusdem speciei et gradus cum illis; et pariter continere formaliter sensitivam et vegetativam significet continere gradum specificum perfectionis, qualis animæ pure sensitivæ vel vegetativæ inest, dicendum potius est animam rationalem non esse formaliter, sed tantum virtualiter continere illas. Itaque simpliciter loquendo, magis

(1) Cfr. Valentia (In 1.^{am} part. disp. 6, quæst. 2, punct. 3, *Tertia ratio*), Suarez (*Metaphys.* disp. 13, sect. 10, num. 20).

(2) 1 p. quæst. 76, art. 3.

(3) In 1.^{am} part. quæst. 76, art. 3.

(4) Loc. cit., *Secunda ratio*.

(5) *De anim.*, quæst. 1, art. 3, *Secunda ratio principalis*.

mihî placet, ut anima rationalis dicatur virtute continere sensitivam et vegetativam, et esse virtualiter talem. Et ratio est, quia in hujusmodi locutionibus, quando explicitione aliqua non temperantur, non videtur intendi simpliciter asserere rationali animæ veram virtutem sentiendi et vegetandi, sed instituire comparisonem cum gradu peculiari perfectionis animarum inferiorum. Atque hunc modum loquendi adhibent S. Thomas (1), Toletus (2), Valentia (3) et alii. Probe tamen nota, continentiam virtutalem posse diversimode sumi. Nam primo una forma vel res aliam dicitur continere, quia virtute pollet illam producendi, sicut v. g. sol producit calorem: secundo, quia una forma potest perficere subjectum perfectiori et eminentiori modo, quæ virtute contineri in prima dicitur: tertio, quia potest eosdem effectus formales et operationes causare, ac alia inferior, quam virtualiter continet. Et in hoc tertio sensu dicitur anima rationalis continere virtualiter sensitivam et vegetativam, quia et reddit corpus vegetativum ac sensitivum, et est principium eliciens ejusmodi operationes non minus, quam si esset formaliter vegetativa, sicut anima plantæ, ac sensitiva, sicut anima bruti.

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

195. Objic. 1.º Ubi sunt operationes genere diversæ, ibi sunt formæ vel principia etiam diversa. Atqui in homine dantur operationes genere diversæ, puta, intellectio, sensatio, vegetatio. Ergo.

(1) *Aristoteles* (*Metaphys.* lib. 8, text. 30, 31), comparat diversas animas speciebus figurarum, quarum una continet aliam, sicut pentagonum continet tetragonum, et excedit. Sic igitur anima intellectiva continet in sua virtute quicquid habet anima sensitiva brutorum, et nutritiva plantarum. Sicut ergo superficies, quæ habet figuram pentagonam, non per aliam figuram est tetragona, et per aliam pentagona, quia superfluet figura tetragona, ex quo in pentagona continetur; ita nec per aliam animam Socrates est homo, et per aliam animal, sed per unam et eandem. S. Thom. 1 p. quæst. 76, art. 3, lin. corp.

(2) Loc. cit., *Secunda conclusio*.

(3) Loc. cit., *Prima assertio*.

Respondeo, dist. Major. Si sermo sit de diversis subjectis, *conc.*; si sermo sit de uno eodemque subjecto, in quo diversae illae operationes exercentur, *neg.* Nam diversae operationes in uno eodemque subjecto arguunt duntaxat formam vel principium aliud et eminentius, quod virtute contineat multa.

Objic. 2.º Non plures solum ac diversas videmus in homine operationes, sed etiam contrarias; *caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem* (1). Atqui ab uno eodemque principio non possunt esse contrariae operationes. Ergo... Ita Philoponus et Manichaei apud card. Toletum.

Respondeo, conc. Major., *dist.* Minor. Ab uno eodemque principio nequeunt procedere operationes, quae solum habent contrarietatem ratione diversorum adjunctorum vel objectorum, in illud agentium, *neg.*; operationes ex sua formali ratione contrariae, *trans.* Et *neg.* conseq. Nam operationes et inclinationes sensitivae, quae rationalibus contrariantur, ejusdem generis sunt, nempe ordinis sensitivi, ac aliae infinitae, quae non contrariantur rationalibus, neque enim omnes operationes et appetitiones bonorum sensibilium sunt rationi contrariae, sed aliquae duntaxat, et sunt quaedam, quae spectata sua physica entitate, interdum contrariantur, interdum non contrariantur, ut v. g. labor in die festo et in feriali, esus carni in die veneris et in caeteris hebdomadae diebus. Id vero evidenter ostendit operationes sensitivas omnes posse ab uno eodemque principio, ac rationales, procedere, quamvis aliquae illarum rationi adversentur (2). *Transmissi* autem

(1) *Galat.*, cap. 5, vers. 17.

(2) Rem pulchre illustrat P. Sylvester Maurus: «Sicut cum quis, inquit, trahitur a duobus in partes oppositas, ab uno ad dexteram ab alio ad sinistram, experitur in suo corpore pugnam contrarium tractionum; sic cum animus a bonis oppositis trahitur ad contrarias inclinationes, ex. gr. a bono virtutis trahitur ad electionem honesti, et a bono voluptatis trahitur ad electionem jucundi contrarii honesto, experitur in se pugnam contrariorum inclinationum et objectorum; et sicut corpus, quod trahitur in partes contrarias, est unum, sed sunt plura et contraria trahentia, et etiam tractions, sic anima, quae trahitur, est unica, sed bona trahentia sunt plura et contraria

alterum membrum distinctionis, quod etiam posset simpliciter negari, quia certum est ab eadem potentia intellectiva procedere assensum et dissensum, et cognitionem veram ac falsam, quae contrariae sunt; ab eadem autem voluntate, immo et ab appetitu sensitivo, proficiscuntur amor et odium et alii actus contrarii.

Instabis. Saltem non videntur posse dari in unica anima simul actus et inclinationes contrariae, quales tamen dari experimur intra nos.—**Respondeo dist.** Non possunt dari simul inclinationes efficaces, quae finem obtineant, *conc.*; inefficaces, vel una efficax et altera inefficax, *neg.* Et ratio est, quia anima rationalis est etiam virtualiter sensitiva, ideoque multiplici virtute praedita et diversis utens potentiis, quare nihil mirum, si simul in diversa objecta ferri queat. Immo eadem anima rationalis per eandem voluntatem potest in diversa objecta inclinari ob variam ipsorum bonitatem, ex diverso petitam capite: in quo nulla est repugnantia (1).

Objic. 3.º Corruptibile et incorruptibile differunt genere, docente Aristotele (2). Ergo nequeunt in unam eandemque

et etiam inclinationes sunt plures et contrariae. Ergo non inferitur, quod dentur in nobis plures animae contractivae. *Question. philos.*, lib. 4, quaest. 25, *Ad secundum*.

(1) Cfr. S. Thom., quaest. *de anim.*, art. 10, ad 14.um; *Quodlib.* 11, art. 5. Audiatur iterum P. Sylvester Maurus: «Sicut idem corpus non potest efficaciter trahi simul ad dexteram et ad sinistram, ita ut moveatur simul in utramque partem, potest tamen inefficaciter trahi, ita ut ad neutram moveatur, vel efficaciter ad unam, inefficaciter ad aliam, ita ut ad unam moveatur, ad alteram non: sic una anima potest inefficaciter trahi ad electiones contrarias honesti et jucundi ex. gr., ita ut neutrum, aut alterum tantum efficaciter eligat; sed non potest efficaciter trahi simul ad electionem contrariorum, ita ut eligat simul contraria. Hinc patet, quid sint duae illae leges membrorum et mentis, quas S. Paulus experiebat in semetipso pugnantem. Lex membrorum sunt *dictamina proponentia electionem bonorum inferiorum*, ex. gr. *divitiarum, honorum, voluptatum, et ad ipsa inclinationia contra praescriptum rationis*. Lex mentis ac spiritus sunt *dictamina proponentia electionem boni honesti ac supremi, et ad ipsum inclinationia cum contentu inferiorum*. In idem recidit divisio partis superioris ac inferioris, carnis ac spiritus, cupidinis ac mentis seu rationis, etc. Mauri, loc. cit. Cfr. Liberatore, *Composito umano*, cap. 6, art. 6, num. 275 seqq.

(2) *Metaphysicor.* lib. 10, cap. 13.

substantiam animæ convenire. Atqui anima rationalis est incorruptibilis, utpote spiritualis; anima vero sensitiva et vegetabilis corruptibiles, ut videre est in animantibus et plantis. Ergo impossibile est, ut eadem anima rationalis in homine sit sensitiva et vegetativa, sed præter illam aliæ dari debent distinctæ (1).

Respondeo, dist. 2.um membrum Minoris subsumptæ: anima pure ac formaliter sensitiva et vegetativa, qualis in brutis et plantis reperitur, *conc.*, anima non pure ac formaliter sensitiva et vegetativa, seu quæ quamvis sit principium etiam sensationis ac vegetationis, est tamen rationalis formaliter atque altior mero principio sensationis et vegetationis, *neg.* Tum *neg. conseq.* (2). Circa effatum illud aristotelicum legi potest Doctor Eximius (5).

Objic. 4.º Genus, docente Aristotele, sumitur a materia, differentia vero a forma specifica. Atqui, specifica differentia sumitur in homine ab anima rationali, ratio autem generica animalis ab anima sensitiva. Ergo anima sensitiva et rationalis se habent in homine sicut materia et forma, ac proinde distinguuntur realiter.—**Respondeo, dist. Major.** Genus sumitur a materia physica et propria, et differentia similiter a forma, *neg.*; a materia et forma analogice considerata, *conc.* Nempe ratio generis desumitur ex aliqua nota, quæ se habet instar potentie actuandæ et determinandæ per notam, quam præ se fert forma (4).

Objic. 5.º Philosophus docet, quod «embryo prius est animal, quam homo» (5); secundum quam sententiam plures Scholastici putant humanum germen prius anima vegetativa, deinde sensitiva, et tandem rationali informari. Ergo non est in homine una solum anima intellectiva (6).—**Respondeo, neg. conseq.**, tum quia multi alii non admittunt istam successionem animarum in homine, ut postea dicemus; tum quia

(1) Apud S. Thom., 1^a p., quæst. 76, art. 3, arg. 1.º

(2) Cfr. S. Thom., *ibid.*, ad 1.um

(3) Suarez, *Metaphys. dist.* 35, sect. 3, num. 37 sequi.

(4) Vide *Logic. Major.*, num. 182, pag. 737 lin. et 738.

(5) *De general. animal.*, lib. 2, cap. 3.

(6) Apud S. Thom. *ibid.*, arg. 3.º

illa etiam admissa, non tenet consequentia, siquidem Scholastici, qui opinionem hanc tuerentur, docent animam inferiorem, adveniente perfectiore, perire, unde nunquam sunt simul plures animæ in eodem organismo (1).

Objic. 6.º Si una esset in homine anima, eaque rationalis, sequeretur hominem non esse formaliter animal et vivens, nam hæc prædicata derivantur ex anima sensitiva et vegetativa. Atqui homo certissime est animal et vivens formaliter. Ergo... Ex quo illud quoque consequeretur, hominem non convenire genere cum animalibus, contra communem omnium sensum.

Respondeo, hic misceri posse controversiam de voce, prout superius monui explicando modum, quo rationalis anima continet sensitivam et vegetativam. Existimo tamen satis esse continentiam virtualem animarum, sensitivæ ac vegetativæ, in rationali, quatenus hæc illarum et efficere operationes, et præstare formales effectus queat, ut homo prædicari possit formaliter animal et vivens, et sic etiam convenire in genere sensitivo cum aliis animalibus. Nam ad ejusmodi prædicationes sufficit perfecta identitas conceptus unius, quo diversæ res, quantumvis physice discrepantes, representari queant. Jam vero si anima rationalis, licet omnino specificè vel etiam genericè distincta ab inferioribus animalibus, potest informando materiam eosdem effectus formales præstare ac principium esse earundem operationum, atque animæ pure sensitivæ et vegetativæ, potest certissime homo, sola præditus anima rationali, concipi tamquam animal et vivens.

Objic. 7.º Mortuo homine, remanet adhuc in cadavere quorundam musculorum contractilitas. Ergo necesse est admittere in homine aliqua anima præter rationalem, unde provenire queant ejusmodi motus.—**Respondeo, neg. conseq.** Nam motus in cadavere ex musculorum contractilitate existentes non sunt vitales, sed ab extrinseco causati per externa agentia; notum quippe est apud Physiologos, varia distingui excitamentorum genera, quæ motus hosce ciere valeant (2).

(1) Cfr. S. Thom. *ibid.* ad 3.um

(2) Vide *Psycholog.*, vol. 1.um, num. 227, pag. 952. Cfr. Liberatore, *Composito umano*, cap. 6, art. 6, paragr. 3.